

Vedrørende ”Bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller” med tilhørende vejledning

Udkast til Bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller med tilhørende vejledning var i høring i perioden 2. september 2013 til 28. oktober 2013. Høringen resulterede i en række ændringer af det oprindelige udkast til bekendtgørelse og vejledning.

Forslaget var i høring hos en bred kreds af myndigheder og organisationer samt offentliggjort på Naturstyrelsens hjemmeside. Naturstyrelsen modtog i alt 22 høringsvar, hvoraf 3 organisationer oplyste, at de ikke havde bemærkninger til forslaget til bekendtgørelse med tilhørende vejledning.

Følgende høringsparter indsendte bemærkninger:

Agropro Sjælland
Albert Ernest Coutant
AlphaWindEnergy
Danmarks Naturfredningsforening
Danmarks Vindmølleforening
Dansk Industri
Dansk Energi og Vindmølleindustrien
Helle Svejstrup
EMD International A/S
Frederikshavn Kommune
Kommunernes Landsforening, herunder Aarhus Kommune på vegne af KCT
Landsforeningen Naboer til kæmpevindmøller
Landbrug & Fødevarer
Poul Bjødstrup Nielsen
Ringkøbing-Skjern Kommune
Steffen Jørgensen
Søren Larsen

Følgende høringsparter oplyste, at de ikke havde nogen bemærkninger:

Aalborg Universitet
Danmarks Tekniske Universitet
Syddansk Universitet

Høringsvarene er kun gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om høringssvarenes indhold, henvises til de fremsendte høringsvar på høringsportalen www.hoeringsportalen.dk.

Naturstyrelsen har efterfølgende suppleret og opdateret udkastet til vejledning, så aktuelle afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet og ændret lovgivning og vejledning er indarbejdet.

Høringssvarene har især berørt følgende punkter:

1. **Udpegning af vindmølleområder i kommuneplanens retningslinjer.**
2. **Afstandskrav på 4 gange møllens totalhøjde til nabobeboelse** Flere høringsparter ønsker afstandskravet på 4 gange møllens totalhøjde til nabobeboelse øget.
3. **Planlægning for vindmøller med en totalhøjde på over 150 m.** Flere høringsparter anser det ikke for nødvendigt at begrænse kommunernes mulighed for at udpege områder til møller over 150 til alene at omfatte forsøgsvindmøller, da bl.a. kravene til luftfartssikkerhed er lempet.
4. **Afstand på 28 gange møllehøjde mellem grupper af møller.** Flere høringsparter finder, at afstanden på 28 gange totalhøjde mellem mølleområder bør administreres mere skærpet.
5. **Forudsætninger for beregning af skyggekast.** Der er som noget nyt angivet fælles basisforudsætninger for beregning af skyggekast, hvilket flere høringsparter anser for skrappe krav, mens andre høringsparter stiller spørgsmål til den forståelsesmæssige og beregningsmæssige vinkel.
6. **Særlige drikkevandsområder (OSD-områder).** Flere høringsparter stiller sig skeptiske over for den kategorisering, der er angivet for vindmøller i relation til OSD, ligesom de er skeptiske over for de forbehold, som kommuner, der vælger at planlægge for vindmøller i OSD og indvindingsoplande, må tage.

Generelt

KL kvitterer for et generelt godt og velgennearbejdet produkt. Vindmølleindustrien og Dansk Energi savner, at der i udkastet til bekendtgørelse og vejledning sikres sammenhæng mellem kommunernes planlægning for vindmølleprojekter og de landspolitiske vedtagne målsætninger på området.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) hilser revisionen af vindmøllecirkulæret velkomment, inklusiv ændringen til en bekendtgørelse, som DN mener strammer fint op, og giver større klarhed omkring reglerne for planlægning for vindmøller. Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller anbefaler, at der lægges en samlet plan, der sikrer en visuel helhed i det danske landskab og optimal udnyttelse af vindenergiressourcer, idet foreningen henviser til brev fra Akademiraadet af 6. juni 2013.

§ 1. vedr. formål og afgrænsning

Vindmølleindustrien, Dansk Energi og Danmarks Vindmølleforening finder det uklart, hvad bekendtgørelsen forstår ved begrebet en "bæredygtig planlægning". Vindmølleindustrien, Dansk Energi og Danmarks Vindmølleforening opfordrer til, at "bæredygtig" udgår af teksten eller alternativt, at der i vejledningen gives en nærmere forklaring af, hvorledes det skal forstås.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller påpeger, at ændringen til bekendtgørelse indebærer væsentlige ændringer, som gør, at kommende naboer til vindmøller stilles dårligere end i dag. Særligt vurderer foreningen, at kommende naboer stilles dårligere i forhold til deres klagemuligheder, idet bestemmelser fra vindmøllecirkulæret ikke er videreført i bekendtgørelsen, f.eks. at betegnelsen "tage omfattende hensyn til" naboer ect. i bekendtgørelsens formålsparagraf er ændret til "tage hensyn til" naboer ect.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der foretages en mindre ændring i bekendtgørelsens formålsparagraf, da det blot har været hensigten at præcisere teksten:

Teksten ændres fra:

§ 1. ”Denne bekendtgørelse regulerer planlægningen for opstilling af vindmøller med henblik på at fremme en bæredygtig planlægning, hvor der tages hensyn til muligheden for at udnytte vindressourcen, og til nabobeboelse, natur, landskab, kulturhistoriske værdier samt til de jordbrugsmæssige interesser”.

til:

§ 1. ”Denne bekendtgørelse regulerer planlægningen for opstilling af vindmøller med henblik på at fremme en bæredygtig udbygning med vindmøller, hvor der tages omfattende hensyn til ikke alene muligheden for at udnytte vindressourcen, og men også til nabobeboelse, natur, landskab, kulturhistoriske værdier samt til de jordbrugsmæssige interesser.”

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) foreslår, at de statslige testcentre for vindmøller, som allerede eksisterer ved bekendtgørelsens ikrafttræden, skal undtages fra bekendtgørelsen, så det sikres, at bekendtgørelsens bestemmelser om afstandskrav til beboelse ikke vil få indvirkning på testcentrene.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det fremgår af landsplandirektiv for nationalt testcenter ved Høvsøre, at testcentret er undtaget for bestemmelsen om afstand til beboelse, hvilket også vil gælde fremover. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsen.

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland ønsker, ordet hensyn til ”nabobeboelse” skal tages ud af formålsparagraffen, medmindre der sker væsentlige ændringer i bekendtgørelsens § 2.

Naturstyrelsens kommentarer:

Hensynet til nabobeboelse indgår som en forudsætning for planlægningen, hvorfor bemærkningen ikke imødekommes.

§ 2, stk. 2, vedr. retningslinjer for områder til opstilling af vindmøller med en totalhøjde på 150 m eller derover til forsøgsformål

Vindmølleindustrien, Dansk Energi, Danmarks Vindmølleforening og Alphawinds påpeger, at der ikke er nogen grund til at begrænse kommunernes mulighed for at udpege områder til møller over 150 m til alene at omfatte forsøgsvindmøller. Kommunernes begrænsning til at udpege områder til vindmøller over 150 m har været hensynet til luftfartssikkerhed, men kravene på dette område er lempet, så kommunerne bør også planlægge for højere møller. Landbrug & Fødevarer ønsker oplyst, om der er en særlig begrundelse for at opretholde grænsen på 150 m.

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller finder det uhensigtsmæssigt, at kommunerne selv kan udpege områder til forsøgsmøller, idet mulighederne for opstilling af vindmøller burde være meget restriktive og være underlagt en statslig helhedsplan.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der er med ændringen i bekendtgørelsen givet mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan udpege arealer til vindmøller med en totalhøjde på 150 m eller derover til forsøgsformål i kommuneplanen med henblik på at reservere arealet til formålet. Det er fortsat staten, der er VVM-myndighed for vindmøller på over 150 meters totalhøjde og staten kan udstede VVM-tilladelse, men efter ændringen af VVM-bekendtgørelsen pr. 1. januar 2014 (BEK nr. 1654 af 27/12/2013) har kommunerne overtaget den øvrige planlægningsmæssige kompetence for vindmøller, uanset størrelse. Vejledningen er opdateret i forhold til de nye VVM-regler. Opstilling af vindmøller med en totalhøjde på 150 meter eller derover øger påvirkningen af omgivelserne væsentligt, både mht. større pladsbehov (pga. afstandskrav og støjgrænser), større synlighed med deraf øget visuel påvirkning, samt øgede krav til lysmarkering af hensyn til luftfartssikkerheden. Den øgede påvirkning af omgivelserne og det forhold at antallet af potentielle områder med plads til testvindmøller er begrænset betyder, at planlægning for vindmøller med en totalhøjde på 150 meter eller derover er forbeholdt vindmøller til forsøgsformål.

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller bemærker, at definitionen af vindmøller til forsøgsformål jfr. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, punkt 1-3 afviger fra definitionerne i støjbekendtgørelsens § 2, stk. 1 (Bek. nr. 1284 af 12/12 2011), hvilket bør ændres, så der er

overensstemmelse. Foreningen bemærker i øvrigt, at der ikke er reference til støjbekendtgørelsens definition på små møller med en rotordiameter på 200 m² eller derunder.

Naturstyrelsens kommentarer:

Definitionen af forsøgsvindmøller svarer til § 2, nr. 4, i bekendtgørelse nr. 1284 af 15. december 2011 om støj fra vindmøller. Dog har den omtalte bekendtgørelse om teknisk certificeringsordning af vindmøller af 25. januar 2013 afløst bekendtgørelse om teknisk godkendelsesordning for konstruktion, fremstilling, opstilling, vedligeholdelse og service af vindmøller af 26. juni 2008. Definitionen af små møller med en rotordiameter på 200 m² er ikke medtaget, da det ikke indgår i definitionen af, hvorvidt en vindmølle er til forsøgsformål. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsen.

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller ønsker, at der fastsættes større afstandskrav til forsøgsmøller end til produktionsmøller.

Naturstyrelsens kommentarer:

De gældende krav for vindmøller sikrer, at omgivelserne har samme grad af beskyttelse, uanset om vindmøllerne er produktionsmøller eller til forsøgsformål. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsen.

§ 2, stk. 3, vedrørende afstandskravet til nabobeboelse på fire gange møllens totalhøjde

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller bemærker, at afstandskravet på fire gange møllens totalhøjde efter foreningens vurdering ikke er videnskabelig funderet, og at dette afstandskrav derfor bør tages op til genovervejelse og revision, idet der henvises til en rapport fra Delta (1996).

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland anfører, at afstandskravet til nabobeboelse som minimum bør være otte gange navhøjde og helst ensrettes med de svenske krav på 10 gange møllehøjde. Søren Larsen og Helle Svejstrup anfører også, at afstandskravet er utilstrækkeligt, og Søren Larsen henviser til, at afstandskravet i stedet bør være som de svenske.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naboafstandskravet skal primært sikre mod visuelle gener, herunder skyggekast og glimt. I vejledningen om planlægning for vindmøller anbefales det, at nabobeboelser ikke påføres skyggekast i mere end 10 timer om året, beregnet som reel skyggetid efter nogle angivne beregningsprogrammer. Naboafstandskravet skal samtidig ses i sammenhæng med lovkrav til støjgrænser for vindmøller. Støjgrænserne kan betyde, at en vindmølle skal placeres i en større afstand fra nabobeboelse end påkrævet i forhold til naboafstandskravet. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

§ 2, stk. 4, vedr. at er ikke må fastsættes generelle retningslinjer om øget afstandskrav til nabobeboelse eller generelle bestemmelser om vindmøllers totalhøjde

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland påpeger, at stykket bør udgå, da kommuner selv skal kunne bestemme ud fra lokale forhold.

Naturstyrelsens kommentarer:

Bekendtgørelsens § 2, stk. 4, præciserer, at kommunerne ikke har hjemmel til at lave generelle "særregler" i kommune- og lokalplanlægningen for vindmøller, hvilket tidligere er behandlet i Naturstyrelsens notat af den 11. april 2011. Bestemmelsens rækkevidde er beskrevet i vejledningen om planlægning for vindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

§ 2, Stk. 5, vedr. opstilling af vindmøller i grupper i et let opfatteligt geometrisk mønster

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller tilkendegiver, at kommende naboeer til vindmøller stilles dårligere end i dag, fordi bestemmelser fra vindmøllecirkulæret ikke er videreført i bekendtgørelsen, herunder blandt andet, at det ikke er videreført i bekendtgørelsen, at vindmøller fortrinsvis skal opstilles i grupper.

Naturstyrelsens kommentar:

Bestemmelsen om at vindmøller fortrinsvist skal opstilles i grupper er udgået ud fra den vurdering, at det kan være svært at vurdere, hvornår vindmøller er opstillet i grupper. Det er videreført, at vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster (§ 2, stk. 5), hvilket vurderes at være et godt udgangspunkt for den landskabelige indpasning. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

Naturstyrelsen er i øvrigt i høringsperioden blevet opmærksom på, at den bestemmelse, som tidligere gav Naturstyrelsen mulighed for, i særlige tilfælde, at godkende en fravigelse af kravet om opstilling af vindmøller i grupper i et let opfatteligt geometrisk mønster for forsøgsmøller, ikke var med. Paragraffen er nu tilføjet som § 2, stk. 6.

§ 2, stk. 6, vedr. planlægning for vindmøller nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller vurderer, at formuleringen om, at en kommune inden for en afstand på 28 gange møllehøjden "skal oplyse, hvorfor påvirkningen anses for ubetænkelig" ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at det samlede antal møller i et landskabsområde er acceptabelt, da formuleringen er for løs.

Søren Larsen påpeger, at afstanden på 28 gange totalhøjde mellem mølleområder bør være et krav, og ikke som i dag, hvor det, efter Søren Larsens vurdering, bliver brugt som elastik.

Naturstyrelsens kommentarer:

Bestemmelsen skal sikre, at vindmøllegrupper kun tillades at blive opstillet på en mindre indbyrdes afstand, hvis deres visuelle samspil fremtræder harmonisk i landskabet, og det samtidig kan opfattes som adskilte anlæg, med mindre vindmøllerne i den ene gruppe forventes nedtaget indenfor en kortere årrække. Bestemmelsen er uddybet i vejledningen. Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller ønsker, at det ikke ændres, at en redegørelse for et planforslag nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller skal belyse anlæggenes påvirkning af landskabet.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der ændres med bekendtgørelsen ikke på bestemmelsen om planlægning nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland påpeger, det kun undtagelsesvist bør kunne undlades at nedtage samtlige møller inden for 28 gange møllehøjde. Nye møllertyper benytter anden rotorhastighed i forhold til de ældre, hvilket forvirrer landskabsbilledet. Hvis det tillades at bevare ældre møllegrupper /opstille nye møllegrupper inden for 28 gange møllehøjden, bør støjbelastningen beregnes anderledes. Naboer vil opleve støj fra flere sider og under forskellige vindforhold. De får på den måde støj i "stereo". Der bør lægges en faktor på den maksimale støjbelastning i området mellem de to møllegrupper.

Naturstyrelsens kommentar:

Bestemmelsen har til hensigt udelukkende at sikre visuelle og landskabelige interesser. De gældende støjgrænser gælder for den kumulative støjpåvirkning fra flere vindmøller og vindmøllegrupper, og er sikret i bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

§ 2, stk. 7, vedr. vindmøllejerens beboelse

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland finder det betænkeligt, at bekendtgørelsen ikke gælder for vindmølle ejerens egen beboelse.

Naturstyrelsens kommentar:

Bestemmelsen om, at afstandskravet ikke gælder for vindmølle ejerens egen bolig, skal ses i sammenhæng med Miljøministeriets bekendtgørelse om støj fra vindmøller, hvor støjgrænserne tilsvarende gælder for al anden beboelse end vindmølle ejerens private beboelse. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

§ 3 vedr. at beliggenheden af ét eller flere områder til opstilling af vindmøller skal være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller påpeger, at kravet bør være, at et mølleprojekt skal tilpasse sig de muligheder, der er i et område, herunder at genforhold og vindressourcer skal tages i betragtning.

Naturstyrelsens kommentarer:

Faktorer som genforhold og vindressourcer indgår typisk i fastlæggelsen af et konkret vindmølleprojekt i forhold til optimering af et givent område. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

§ 5 vedr. i krafttræden

Ringkøbing-Skjern Kommune ønsker oplyst, om bestemmelsen i § 5, stk., 4 om at ansøgninger om tilladelser efter § 35, stk. 1, der er indgivet til kommunalbestyrelsen inden bekendtgørelsens ikrafttræden, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler kun gælder husstandsmøller eller også gælder møller over 25 m?

Naturstyrelsens kommentarer:

Ved ændring af cirkulæret til bekendtgørelse er den tidligere § 5 om landzonetilladelser skrevet ud af bekendtgørelsen. Tilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, er fortsat nødvendig for alle vindmøller, også dem med en totalhøjde på over 25 m. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsen.

Vejledningen

Generelt

KL, Vindmølleindustrien, Dansk Energi, Dansk Industri, Danmarks Vindmølleforening m.fl. kvitterer for et godt arbejde, og flere bemærker at dette stiller krav til løbende og regelmæssig opdatering.

Danmarks Vindmølleforening påpeger, at betegnelserne ”investor”, ”projektejer” og ”bygherrer” bør bruges mere stringent i vejledningen. Danmarks Vindmølleforening påpeger endvidere, at vejledningen kunne suppleres med henvisninger til det overordnede mål for Danmarks elforsyning, og det generelt samfundsmæssige behov, der ligger i kommunernes vindmølleplanlægning.

Danmarks Vindmølleforening ønsker sætningen: ”Udviklingen går i retning af stadig større og mere effektive vindmøller, og det stiller stadig stigende krav til valget af placeringsmuligheder.” slettet, da det vurderes misvisende, idet kravene til møllers placering ikke er ændret.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) finder, at vejledningen indeholder mange positive elementer, bl.a. beskrivelsen af mulighederne for frivilligt opkøb af boliger, der kan være med til at give plads til opstilling af vindmøller på landbrugsjord, hvor det ellers ikke er muligt.

Landbrug & Fødevarer er positive overfor udarbejdelsen af en samlet og grundig vejledning, da det må forventes at give mere ensartet sagsbehandling i hele landet.

Ringkøbing-Skjern Kommune ønsker generelt oplyst, om kapitel 3, 4 og 5 om hhv. kommuneplanprocessen, udpegninger i kommuneplanen og lokalplanlægning kun gælder for vindmøller over 25 m.

Steffen Jørgensen opfordrer generelt til, at der opstilles krav til en årlig mængde produceret vindenergi pr. lokalitet og til at vindmøller i højere grad opstilles langs motorveje og jernbaner.

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland påpeger, at afstandskrav og støjniveauer generelt ikke tager tilstrækkeligt hensyn til naboer, hvorfor det bør nævnes i vejledningen, at hensyn til naboer generelt vægter højere end ønsket om opstilling af vindmøller på en given lokalitet.

Albert Ernest Coutant bemærker, at udkastet til vejledning ikke behandler spørgsmål om vingeoverslags betydning over naboers arealer, idet han stiller en række spørgsmål om vingeoverslag, og foreslår at vejledningen udbygges med et afsnit herom.

Naturstyrelsens kommentarer:

Hensigten er, at vejledningen udgør en generel faglig juridisk vejledning for kommuneplanlægningen, som ikke binder an til aktuelle politiske målsætninger. Vejledningen forventes løbende at blive suppleret med yderligere information og vejledning om vindmøller efter behov. Sætningen om ”stadigt stigende krav” ændres til: ”og det gør det stadig sværere at finde placeringsmuligheder”. Kapitel 3, 4 og 5 gælder alle vindmøller uanset højde, som ikke ønskes opstillet i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, og som derfor kræver planlægning. Redegørelse for vingeoverslag i forhold til forskellig lovgivning er uddybet i et vist omfang i vejledningen og vil derudover blive behandlet i et eventuelt kommende vejledningsnotat / faktaark herom. Bemærkningen har givet anledning til få ændringer i vejledningen om vingeoverslag.

Produktionsvindmøller på op til 150 m´s totalhøjde

Ringkøbing-Skjern Kommune adresserer i afsnittene om hhv. møller under 150 m og forsøgsmøller, at der mangler vejledning om, hvad der gælder for testmøller under 150 meter.

Naturstyrelsens kommentarer:

Overskriften på afsnit 2.1 ændres til "Vindmøller på op til 150 meters totalhøjde" og dermed implicit omfatte både produktionsvindmøller og vindmøller til forsøgsformål.

Forsøgsmøller på 150 m totalhøjde eller derover

Ringkøbing-Skjern Kommune bemærker, at definitionen på forsøgsmøller ikke stemmer overens med definitionen i bekendtgørelsen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Definitionerne svarer indholdsmæssigt til hinanden, og teksten redigeres, så dette fremgår tydeligt.

Havvindmøller

Steffen Jørgensen anbefaler, at der generelt lægges mere vægt på havvindmølleparker, og at private eventuelt får mulighed for at investere i havvindmøller.

Naturstyrelsens kommentarer:

Kommunerne er efter planloven myndighed for planlægning af vindmøller på land, og har ikke myndighed til at planlægge for vindmøller på havet. Hensigten er, at vejledningen udgør en generel faglig juridisk vejledning for kommuneplanlægningen, hvorimod vejledningen ikke redegør for aktuelle politiske målsætninger. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Kommuneplanlægning

Vindmølleindustrien og Dansk Energi opfordrer til, at teksten om placering af vindmøller og ændring af kommuneplanen i afsnit 3.3.3 i udkastet til vejledning justeres, så det er tydeligt, at der kan udarbejdes kommuneplantillæg.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det ligger implicit i begrebet "en ændring af kommuneplanen", at dette også kan omfatte udarbejdelse af kommuneplantillæg, hvilket fremgår af afsnit 3.1. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Danmarks Vindmølleforening og Landbrug & Fødevarer vurderer, at sætningen om, at det ikke er et krav, at der skal opstilles vindmøller i de områder, der er planlagt for, er overflødig, da det ikke, er kommunerne, der skal påbegynde konkrete projekter.

Naturstyrelsens kommentarer:

Når en kommune har udpeget et vindmølleområde i kommuneplanen, er kommunen forpligtiget til at planlægge for vindmøller i området. Derimod er kommunen ikke forpligtiget til at give endelig tilladelse til opstilling af vindmøller, såfremt den efterfølgende planlægning viser, at projektet ikke kan vedtages. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i vejledningen.

Danmarks Vindmølleforening ønsker uddybet, på hvilket grundlag en kommune kan beslutte, at det ikke er muligt at opstille vindmøller i kommunen, herunder at en afvisning må begrundes med en konkret analyse af mulighederne i kommunen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Som det fremgår af teksten i udkastet til vejledning (afsnit 3.2.1 og 3.3.3), beslutter kommunen, hvorvidt det skal være muligt at opstille vindmøller på baggrund af en konkret afvejning af interesser. Bemærkningen giver ikke anledning til uddybning i teksten.

Landbrug & Fødevarer finder det utilfredsstillende, at lodsejere ifølge vejledningen først høres i forbindelse med et konkret projekt, idet lodsejere bør høres så tidligt i processen som muligt, og finder desuden at overskriften på afsnit 3.3. om kommuneplantillæg i udkast til vejledning stemmer dårligt overens med de efterfølgende afsnit om kommuneplanrammer.

Naturstyrelsens kommentarer:

Alle kommunens borgere, og hermed også lodsejere, inviteres til at tage aktivt del i den overordnede kommuneplanlægning for vindmøller i forbindelse med offentliggørelse af forslag til kommuneplanstrategier og kommuneplanlægning. Derudover inddrages lodsejerne direkte i forbindelse med et konkret projekt. Afsnit 3.3. i udkast til vejledning justeres og flyttes i forhold til den reviderede vejledning, da der jf. den nye VVM-bekendtgørelse (BEK nr. 1654 af 27/12/2013) ikke længere skal udarbejdes kommuneplantillæg for et konkret anmeldt projekt, med mindre det anmeldte projekt ligger udenfor kommunens udpegede vindmølleområder

Landbrug & Fødevarer ønsker i relation til afsnit 3.3.3 om lokalplanlægning i udkast til vejledning beskrevet, om en kommune uden faglig og planmæssige begrundelser umiddelbart kan give afslag til et ansøgt projekt, hvis kommunen ikke ønsker projektet realiseret, og der er tale om en ansøgning uden for et udpeget vindmølleområde.

Naturstyrelsens kommentarer:

Hvis en ansøgt placering af vindmøller ligger uden for kommunens udpegede vindmølleområder, er det i sig selv en planmæssig begrundelse, da placeringen ellers vil stride mod kravene i bekendtgørelsen om planlægning for vindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til uddybning i teksten, men teksten er flyttet til afsnit 5.1 i den reviderede vejledning, da den nye VVM-bekendtgørelse har givet anledning til en anderledes strukturering af vejledningen.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller ønsker, at der stilles krav om mere langsigtede planer, så den aktuelle planlægning ikke kan ændres hver gang en investor ønsker planlægning for et konkret projekt.

Naturstyrelsens kommentarer:

Efter planloven planlægger kommunen for en periode på 12 år med en løbende revision af den samlede kommuneplan minimum hvert 4. år. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller vurderer ikke, det kan pålægges en kommune at fremme et projekt mest muligt, da Sundhedsstyrelsen har igangsat en undersøgelse af helbredspåvirkninger fra vindmøller, hvorfor kommunerne skal have mulighed for at afvente afklaring af dette spørgsmål gennem undersøgelsesresultater.

Naturstyrelsens kommentarer:

Kommunalbestyrelsen er forpligtet i medfør af planloven til at virke for kommuneplanen, og dermed fremme planlægningen mest muligt, med mindre kommunen vælger at ændre kommuneplanen. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland påpeger, at et planforslag om møller, der opsættes tæt på en nabokommune skal sendes i høring i nabokommunen, hvis der er mindre end 28 gange møllehøjde fra den ønskede placering til første beboelse i nabokommunen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Afstanden på 28 gange totalhøjden relaterer sig kun til den indbyrdes afstand mellem vindmøllegrupper, og har ikke relevans i forhold til nabobeboelser. Det beror på en konkret vurdering, hvornår en nabokommune anses for berørt myndighed. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i vejledningen.

Steffen Jørgensen opfordrer til, at oplevelsen af populære udflugtsmål beskyttes i mod opstilling af vindmøller.

Naturstyrelsens kommentarer:

Planlægningen for vindmøller, herunder hensynet til populære udflugtsmål, beror på en kommunal interesseafvejning. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i vejledningen.

Forsøgsmøller

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller påpeger, at det er fejlagtigt oplyst i vejledningen, at en kommune i forbindelse med et ønske om opstilling af forsøgsmøller kan blive forpligtiget til at udarbejde lokalplanforslag og vedtage dette.

Naturstyrelsens kommentarer:

Efter høringen af bekendtgørelse for og tilladelse til opstilling af vindmøller er VVM-bekendtgørelsen blevet ændret (BEK nr. 1654 af 27/12/2013). Med ændringen skal der ikke længere udarbejdes et kommuneplantillæg sammen med VVM-redegørelsen, og staten overtager derfor kun VVM-kompetencen, mens kommunen beholder plankompetencen. De nye regler betyder desuden, at staten kun kan give en VVM-tilladelse, hvis kommunen har vedtaget det nødvendige plangrundlag for det anmeldte projekt. Vejledningen er blevet opdateret i overensstemmelse med de nye regler.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller henviser til et projekt om forsøgsmøller over 150 m ved Ringkøbing Fjord, hvor staten har overtaget miljøgodkendelseskompetencen og påpeger på den baggrund, at det fremover bør sikres i vejledningen, at der som minimum annonceres i lokale aviser i denne type projekter, med henvisning til Naturstyrelsens hjemmeside, herunder at der skal indskrives krav til, hvordan kommunikationen med offentligheden foretages.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det beror på en konkret vurdering, i hvilket omfang myndighederne ønsker at annoncere et konkret ansøgt projekt udover lovgivningens krav. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Afgrænsning af vindmølleområdet

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller noterer sig, at der i bekendtgørelsen ikke længere er krav om angivelse af afstand mellem møllerne eller krav om hensyn til effektiv udnyttelse af vindenergien og tilpasning til lokale forhold. Landsforeningen påpeger, at det bør fremgå af vejledningen, at det er af stor samfundsmæssig interesse, at vindmøller opstilles på ressourcemæssigt hensigtsmæssige placeringer, både med hensyn til optimering af det økonomiske tilskud og i forhold til gener for naboer og øvrig befolkning.

Naturstyrelsen kommentarer:

Teksten er formuleret ud fra en antagelse om, at det er i vindmølle ejerens egen interesse, at vindmøller opstilles så effektivt som muligt under hensyntagen til lokale forhold, og den vindmølle type som ønskes opstillet. Det anses derfor som et hensyn, der vil blive varetaget af bygherren selv i forbindelse med en eventuel tilpasning af et ansøgt projekt. Endvidere har der været lagt vægt på, at fokusere vejledningen på en generel faglig juridisk vejledning for kommuneplanlægningen. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Opstilling i et letopfatteligt geometrisk mønster

Vindmølleindustrien og Dansk Energi foreslår, at teksten om opstillingsmønster ændres således, at det også afspejles, at der i forbindelse med planlægning almindeligvis arbejdes med en afstand mellem møller på 3-5 gange rotordiameter.

Naturstyrelsen kommentarer:

Der gøres i teksten afsnit 4.2 opmærksom på, at opstiller i forbindelse med et konkret projekt almindeligvis forudsætter en afstand mellem møller på 3-5 gange rotordiameter.

Danmarks Vindmølleforening påpeger, at ordet møllernes ”betydelige” fjernvirkning bør slettes, da en mølles eventuelle fjernvirkning afhænger af en lang række faktorer, herunder landskabstype, og andre tekniske anlæg. Endvidere påpeger foreningen, at det bør tilføjes, at ”letopfatteligt” skal vurderes set i terræn og ikke ”oppe fra”.

Naturstyrelsen kommentarer:

Det tilføjes i teksten: ”..set i forhold til landskabet – og ikke set ”oppefra”.

Landbrug & Fødevarer foreslår slettet, at enkeltstående møller er undtaget fra bestemmelsen om geometrisk mønster, da enkeltstående møller ikke kan opstilles i et geometrisk mønster.

Naturstyrelsen kommentarer:

Naturstyrelsen efterkommer, at det slettes, at enkeltstående møller er undtaget på baggrund af Landbrug & Fødevarers begrundelse.

Helle Svejstrup er ikke enig i, at møller, hvis de ligger i bakket terræn, kan virke mindre synlige og henviser til 150 m høje møller ved Kragerup.

Naturstyrelsen kommentarer:

Naturstyrelsen efterkommer, at der tilføjes et ”i nogle situationer” til teksten.

Maksimal totalhøjde og antal møller

Danmarks Vindmølleforening ønsker eksemplet med, at en konkret vurdering godt kan resultere i ”at der ikke kan opstilles møller højere end 80 m i alle udlagte områder” slettet, da det også kunne være højere møller på f.eks. indtil 145 m, der ikke kan opstilles.

Naturstyrelsen kommentarer:

Naturstyrelsen efterkommer, at teksten tilrettes således: ”at der ikke kan opstilles op til 150 meter høje vindmøller i alle de udlagte områder” for at understrege, at det drejer sig om møller op til 150 meter.

Afstandskrav mellem vindmøller og beboelse

Danmarks Vindmølleforening ønsker sætningen på s. 18 afsnit 4.4 i udkast til vejledning slettet: at der f.eks. ”kan være et konkret ønske om at fastlægge større afstand til eksisterende nabobeboelse med henblik på at sikre en by eller landsbys byudviklingsmulighed” alternativt omformuleres, da kommunen planlægningsmæssigt kun bør kunne tillægge konkrete udpegede mulige byvækstområder værdi. Foreningen bemærker endvidere, at formuleringen ”andre eksempler på større afstandskrav end 4 gange...” er uheldig, da det lyder som om at selve afstandskravet ændres. Men der er tale om, at ”andre hensyn” bevirker, at afstanden til naboer bliver større end 4 gange totalhøjden.

Naturstyrelsen kommentarer:

Det er Naturstyrelsens vurdering, at et byudviklingsområde ikke behøver være rammebelagt, og at en kommune ud fra et konkret ønske om en by eller landsbys byudviklingsmuligheder godt kan fastlægge større afstand til eksisterende nabobeboelse end 4 gange møllens højde. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen. Derimod har bemærkningens sidste del givet anledning til, at teksten er ændret i den reviderede vejledning, så det bliver tydeligt, at der er tale om en resulterende øget afstand og ikke et ændret afstandskrav.

Frederikshavn Kommune foreslår, at det tilføjes hvilke dilemmaer ved salg af en ejendom til tredje mand, der kan opstå i forbindelse med at afstandskravet, såvel som grænseværdierne for støj, fra vindmøller ikke gælder for vindmølle ejerens beboelse, herunder om retstilstanden for den efterfølgende ejer/lejer, og hvilke forholdsregler kommunerne kan tage sig i processen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Problemstillingen er kun relevant i forhold til undtagelserne fra bekendtgørelsen om støj fra vindmøller under Miljøstyrelsens ressort. Bemærkningen har ikke givet anledning til tilføjelser i denne vejledning om planlægning for vindmøller.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller ønsker, at det præciseres, at afstandskravet gælder alle boliger uanset om de bebos af borgere, der har købt projektandele.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det er kun vindmølle ejerens egen bolig, som er undtaget fra afstandskravet. I en situation hvor vindmøllerne ejes af flere personer, skal den enkelte ejer have bestemmende indflydelse på vindmøllernes drift, for at kunne være undtaget fra afstandskravet. Forholdet er beskrevet i vejledningen til bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Nedlæggelse af boliger ved frivilligt opkøb eller ekspropriation

Danmarks Vindmølleforening gør opmærksom på en gentagelse på s. 20 i udkastet til vejledning, som vedrører, at kommunerne ikke kan ekspropriere alene på baggrund af en kommuneplan, jf. planlovens § 47.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen er enig i denne vurdering, og har foretaget en tilretning af teksten.

Landbrug & Fødevarer påpeger, at det bør fremgå tydeligt, om afsnittet vedrører nedlæggelse af boliger og / eller vindmøller, og der bør være stringens mellem overskrift, tekst og figur, så vindmøller ikke fremgår af figuren uden, at det er underbygget i teksten. Landbrug & Fødevarer påpeger endvidere problemstillingen om, at en lokalplan skal omfatte både de pågældende boliger og vindmøller for, at der kan eksproprieres.

Naturstyrelsens kommentarer:

Processen for opkøb eller ekspropriation af vindmøller eller boliger er stort set ens. Da fokus i forbindelse med opkøb og ekspropriation primært er på boliger, er det forsøgt at undgå gentagelser i teksten. I stedet henvises i afsnit 4.7.3 til, at processen er ens for de to situationer, idet der henvises til afsnit om opkøb eller ekspropriation af boliger. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Skyggekast

Vindmølleindustrien og Dansk Energi ønsker tilføjet sætningen: ”meteorologiske forhold i et normalt år” i afsnit 4.4.3, hvoraf det fremgår, at ”Programmet kan både bruges til [...] som følge af de meteorologiske forhold (Real case eller reel skyggetid)”.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen efterkommer tilføjelse af sætningen om meteorologiske forhold i et normal år, da styrelsen vurderer, det giver god mening at tale om et normalår.

Vindmølleindustrien og Dansk Energi vurderer, at det er et meget omfattende krav, at der ifølge bilag 1 bør beregnes skyggekast for alle vindmøller inden for 28 gange totalhøjden, og at det ikke afspejler den reelle påvirkning. Vindmølleindustrien og Dansk Energi opfordrer til, at dette revideres, evt. til 20 gange totalhøjden, som der efter Vindmølleindustrien og Dansk Energis vurdering vil kunne være en faglig begrundelse for.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen finder ikke, at 28 gange totalhøjden er for omfattende ud fra en betragtning om, at skyggekast kan gå ud i en afstand af 2000 m. Med en nabo placeret midt imellem nye og eksisterende

møller giver det en afstand på 4000 m, hvilket er tæt på 28 gange totalhøjden. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Vindmølleindustrien og Dansk Energi påpeger endvidere, at det bør konkretiseres i afsnit 5.1.2 i udkastet til vejledning om "støj- og skyggekastberegninger i miljøvurderingen", at der er tale om "korrekte udførte eksempler på visualiseringer samt støj- og skyggeberegninger", så der er ikke er anledning til at tro, at der er tale om korrekte visualiseringer etc. for "endegyldigt valgt mølletype".

Naturstyrelsens kommentarer:

Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen, da det som hidtil antages, at støj- og skyggekastberegninger i miljøvurderingen foretages med udgangspunkt i den størst forventede påvirkning af den ansøgte vindmølletype.

Danmark Vindmølleforening har en række konkrete mere tekniske spørgsmål til bilaget om beregning af skyggekast i udkast til vejledning:

- 1) Side 43, bilag 1, første spalte: "Alle nabobeboelser, der ligger inden for 0 timer-isolinjen samt beboelser uden for 0 timer-isolinjen i en afstand mindre end 15 m fra beboelsen, inkluderes i de videre analyser". Menes der "mindre end 15 m fra 0 timer-isolinjen i den sidste del af sætningen?"
- 2) Side 43, bilag 1, screening: Hvis man vælger at beregne med det beskrevne punkt som centrum regner man på et areal der ligger 7,5 m fra beboelsesbygningen.
- 3) Side 43, bilag 1, specifik beregning af skyggekast: Skal det anbefalede maks. på 10 timer kunne overholdes på hvert af de beregnede arealer eller er det summen af skyggekastet på alle arealerne?
- 4) Side 44, bilag 1, beregningsforudsætninger – pkt. 14: Hvis man vælger at beregne med det beskrevne punkt som centrum regner man på et areal der ligger 7,5 m fra beboelsesbygningen.
- 5) Side 44, bilag 1, beregningsforudsætninger vedr. reel skyggetid: Hvordan skal det sikres/dokumenteres at produktionsberegningen er "retvisende"?

Naturstyrelsens kommentarer:

Ad 1) I vejledningens bilag 1, 1. spalte er fejlagtigt anført: "... 15 meter fra beboelsen, ...". Dette rettes i vejledningen til "... 15 m fra 0 timer-isolinjen" (se bilag 1 1. spalte).

Ad 2+4) Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i vejledningen. Til screeningen er der for nemheds skyld valgt centrum af beregningsfladen på 15 x 15 m, da det er det samme punkt, som anvendes til støjberegningen. Er skyggebelastningen ved naboen tæt ved eller over grænseværdien, skal der vurderes på de faktiske forhold, og altså foretages en specifik beregning af den faktiske flade.

Ad 3) Det præciseres i vejledningen, at det er det samlede skyggekast for alle vinduer samt opholdsareal, da beboeren ikke forudsættes kun at opholde sig i et rum (se afsnit 4.4.3 samt pkt. 15 i bilag 1).

Ad 5) Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i vejledningen. Det antages, at der forud for opstilling af vindmøller foreligger en produktionsberegning, som man må gå ud fra er retvisende. Det afgørende i en produktionsberegning er om antallet af driftstimer (totalt og fordelt på retninger) forudsiges med en tilstrækkelig nøjagtighed. De fleste moderne møller starter og stopper ved omtrent samme vindhastighed, så der vil med stor sandsynlighed ikke være stor variation i antallet af driftstimer fra mølletype til mølletype.

Landsforeningen Naboeer til Kæmpevindmøller påpeger, at det bør fremgå af vejledningen, hvordan kommunen kan kontrollere, at den beregnede skyggetid hos en nabo overholdes på de anbefalede 10 timer.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det er tilføjet i afsnit 4.4.3, hvordan en kommune kan kontrollere, at den beregnede skyggetid hos en nabo overholdes på de anbefalede 10 timer. Kontrollen består i en kombination af en kalender, der

viser, hvornår der potentielt er problemer ved naboen og en oversigt over møllens drift, hvorved der kan foretages en optælling af, om møllen har været lukket ned i tilstrækkeligt antal timer.

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland, Søren Larsen og Helle Svejstrup er ikke enige i figur 4, s. 21 i udkast til vejledning, idet vindmøllen kaster en helt cirkelformet skygge, hvilket kun sker, når skyggen har præcis samme længde som møllens højde. Derimod bør illustrationen vise, at skyggekastet ved en lavt hængende sol kaster en oval skygge, hvor flere boliger kan rammes samtidig.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen er enig i, at figuren er misvisende. Figuren er ændret, så skyggen vises mere korrekt, men der er ikke tilføjet flere boliger på figuren.

EMD har en række bemærkninger til afsnittet om skyggekast:

- 1) Mht. beregning af skyggekast i Windpro programmet tages der pt. udgangspunkt i, at alle møller i en beregning er af samme type. EMD bemærker, at der vil ske fejlregning, såfremt møller af anden type inkluderes i beregningen. Dette arbejdes der på at justere i programmet, og det betyder, at der med den nuværende metodik beregnes konservativ til sikkerhed for naboerne, så den værst tænkelige situation tages med. Det betyder også, at der derved kan være tale om en blokering for nye møller, for at sikre naboen en overholdelse af 10 timers kravet.
- 2) Det fremgår af udkastet til vejledning, at der skal beregnes for de faktiske forhold. EMD påpeger, at det bør præciseres i vejledningen, at såfremt en mølleopsætter vælger at lave beregning for hele facaden af et hus i stedet for kun vindue/vinduer, vil det være en brugbar metodik, da man derved foretager en konservativ vurdering af skyggebelastningen ved naboen.
- 3) Det bør tydeliggøres i vejledningen, at det kun er naboer indenfor 0-timers linjen fra de planlagte møller alene, der skal vurderes i forbindelse med en skyggekastberegning.

Naturstyrelsens kommentarer:

Ad1) Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Ad 2) Vejledningen er revideret på baggrund af bemærkningen, så det fremgår, at der også kan laves beregninger for hele facaden af huset, hvilket vil give en mere konservativ vurdering af det forventede skyggekast i forhold til et specifikt vindue (se bilag 1, pkt. 13).

Ad 3) Tydeliggørelsen er gengivet i den reviderede vejledning (se bilag 1 første spalte).

Støjgrænser og støjfølsom arealanvendelse

Danmarks Vindmølleforening beder Miljøministeriet bekræfte og forklare fortolkningen af problemstillingen med den umiddelbare ret til at opføre ny beboelse i forbindelse med en landbrugsejendom, som kan komme i konflikt med et eventuelt vindmølleprojekt. Foreningen undrer sig over, at der som udgangspunkt vil kunne være tale om, at der kan opstå et problem, da en given mølle kan være lovlig i drift, hvis den har kunnet støj anmeldes uden reaktion herpå hos de daværende naboer, også selvom der efterfølgende måtte opstå ny nabobeboelse. Alternativt foreslås problemstillingen løst med støjbekendtgørelsen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Planloven giver mulighed for, at der på landbrugsejendomme uden landzonetilladelse kan opføres erhvervs-mæssigt nødvendige boliger, medhjælper- og aftægtsboliger samt indrettes en bolig i overflødiggjorte landbrugsbygninger. Etablering af en sådan bolig inden for et vindmølleområdes støjkonsekvenszone kan resultere i, at en eller flere vindmøller skal dæmpes eller eventuelt tilfælde stoppes. Arbejdsgruppen om fremtidens vindmølleplanlægning fra 2012 anbefalede, at problemstillingen løses. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Landsforeningen Naboe til Kæmpevindmøller påpeger, at der ikke bør gælde forskellige støjgrænser for boliger, hvor forskellen afhænger af boligens beliggenhed.

Naturstyrelsens kommentarer:

De gældende støjgrænser er fastlagt i bekendtgørelse om støj fra vindmøller, som ikke ændres med denne vejledning. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Afstand mellem vindmøllegrupper

Lars Albrecht Kahr, Agropro Sjælland påpeger, at der bør indføres et afsnit, som beskriver hensynet til naboer i områder mellem to møllegrupper, hvor belastningen med gener fra støj- eller skyggekast vil øges væsentligt. Eventuelt bør der tillægges en faktor 2 i f.eks. støjbelastningen, eller staten kunne kræve, at der kun i helt særlige tilfælde kan undlades at nedtage alle møller i en afstand af 28 gange møllehøjde.

Naturstyrelsens kommentarer:

De gældende støjgrænser er fastlagt i bekendtgørelse om støj fra vindmøller, som ikke ændres med denne vejledning. Bekendtgørelse om støj fra vindmøller sikrer, at støjgrænserne også overholdes hos en nabo, der bor mellem to vindmøllegrupper. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Landskabelige værdier

Danmarks Vindmølleforening anser det for en stramning i forhold til Oversigten over de statslige interesser i kommuneplanlægningen, at en kommune, såfremt beskyttelse af et særligt værdifuldt landskab reduceres i kommuneplanen, skal begrunde den ændrede afvejning af interesser ud fra en landskabsanalyse, fx landskabskaraktermetoden. Foreningen ønsker baggrunden for dette uddybet. Desuden ønskes i forhold til s. 23, afsnit 3 i udkast til vejledning, oplyst, hvorvidt det i forhold til skiltning på møller vil være i orden fx at angive et vindmøllelaugs eller netselskabs navn på møllen.

Naturstyrelsens kommentarer:

I oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2013 er der følgende krav til planlægningen med henvisning til Planlovens § 11a: "Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer, som bevarer og forbedrer kvaliteten af de karakteristiske og oplevelsesrige landskaber.... Hvis der i kommuneplanen reduceres i beskyttelsen, skal redegørelsen indeholde en begrundelse for den ændrede afvejning af interesserne i området. Begrundelsen skal forholde sig til de identitetsgivende landskabstræk, landskabsoplevelsen og sårbarheden i området, og vurderes i forhold til naturgrundlaget, kulturgrundlaget og den oplevelsesmæssige betydning". Landskabskaraktermetoden forholder sig til de identitetsgivende landskabstræk, landskabsoplevelsen og sårbarheden netop for naturgrundlaget, kulturgrundlag og den oplevelsesmæssige betydning. Det er baggrunden for, at kommunerne anbefales at anvende landskabskaraktermetoden.

Med hensyn til spørgsmålet om skiltning på møller er det efter naturbeskyttelseslovens § 21 ikke tilladt at anbringe reklamer i det åbne land. Det vil være en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om der med opsætning af skilte eller påføring af fabrikant eller andre navne på en bygning m.m. er tale om reklame i strid med lovens forbud. På baggrund af en afgørelse fra Naturklagenævnets fra 2001 (NKO 245/2002), hvorefter et producentnavn, der var påført en vindmøllens maskinhus, ikke fandtes at være i strid med lovens forbud, er det Naturstyrelsens vurdering, at påføring af navnet på fabrikanten, et netselskab eller et vindmøllelaug ikke vil være i strid med § 21, hvis det alene er påført møllens maskinhus, og såfremt det i øvrigt fremtræder mindre dominerende og af underordnet betydning i forhold til det samlede synsindtryk af møllen i landskabet. Det er kommunerne, som er tilsynsmyndighed og Natur- og Miljøklagenævnet er klagemyndighed, der konkret afgør, om et påført navn er i strid med naturbeskyttelseslovens § 21.

Landbrug & Fødevarer ønsker oplyst hjemlen til kravet om, at kommunerne i forbindelse med eventuel ændret afvejning af landskabsinteresserne skal redegøre for, hvad der er det landskabeligt ubetænkelige i ændringen.

Naturstyrelsens kommentarer:

En redegørelse for, hvad der er landskabeligt ubetænkeligt i forbindelse med konkrete ændringer, hænger sammen med kravet om ikke at reducere i beskyttelsen uden at redegøre for det. Hjemlen er Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2013, som henviser til planlovens § 11a. Hvis en kommune planlægger nye anvendelsesmuligheder i landskabeligt udpegede områder jf. kommuneplanens retningslinjer, vil kommunens redegørelse for, om retningslinjerne kan overholdes eller ej danne grundlag for en vurdering af om de statslige interesser er overholdt. Vurderingen skal ses i sammenhæng med en konkret vurdering af behovet og alternative muligheder for nye anvendelsesmuligheder.

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) påpeger, at det bør fremgå af vejledningen, at de nationale testcentre ikke er omfattet af anbefalingen om at møllerne inden for de enkelte grupper, skal have samme rotordiameter og opstilles med samme indbyrdes afstand.

Naturstyrelsens kommentarer:

Forsøgsmøllerne ved Høvsøre og i Østerild er reguleret ved hhv. et landsplandirektiv og en anlægslov, og er derfor ikke omfattet af hverken det hidtil gældende cirkulære, den nye bekendtgørelse for planlægning for vindmøller eller anbefalinger i de dertil hørende vejledninger. Anbefalingen gælder i øvrigt kun for produktionsvindmøller. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Landbrug & Fødevarer mener ikke, der er hjemmel til at kræve, at møller inden for de enkelte grupper skal have samme rotordiameter og opstilles med samme indbyrdes afstand, hvorved vindmøllerne afspejler de overordnede linjer i terrænet, og påpeger at man ikke altid kan gå ud fra, at ens afstand afspejler linjerne i terrænet.

Naturstyrelsens kommentarer:

Vejledningen er kun en anbefaling til retningslinjer, som kommunen kan vedtage for at sikre at en vindmøllegruppe kan opstilles i et letopfatteligt geometrisk mønster i forhold til landskabet. Eksemplet fra Naturklagenævnets afgørelse er netop medtaget for at understrege muligheden for en skønsmæssig afgørelse i en konkret sag. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Naturbeskyttelsesområder

Danmarks Naturfredningsforening (DN) og Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller er ikke enige i, at vindmøller har en samfundsmæssig betydning, der kan være med til at forskyde vægten af de naturmæssige hensyn i § 3-beskyttelsen. DN mener således, at den § 3-beskyttede natur til enhver tid bør friholdes fra vindmøller, da opstilling af vindmøller i § 3-beskyttede områder ikke kan undgå at tage plads fra de i forvejen trængte levesteder for en stor del af Danmarks truede flora og fauna.

Naturstyrelsens kommentarer:

Vejledningsteksten refererer den gældende lovgivning, inklusive lovbemærkninger. Det fremgår heraf, at en given væsentlig samfundsmæssig interesse kan indgå i en afvejning af modstående hensyn som en del af den konkrete vurdering, der skal foretages af, om der kan dispenseres til opstilling af vindmøller i et naturområde omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Opretholdelsen af § 3-beskyttede områder betragtes som en samfundsmæssig interesse. Denne og andre samfundsmæssige interesser kan indgå i en samlet skønsafvejning i forhold til muligheden for at dispensere fra beskyttelsen i det konkrete tilfælde. Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Danmarks Vindmølleforening ønsker, at der i afsnittet henvises til vejledning til behandling af dispensationssager efter naturbeskyttelsesloven, og ønsker desuden, at vejledningen også afspejler, hvordan kommunerne skal forholde sig til rød-listede arter i Danmark.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der er i den reviderede vejledning henvist til "Vejledning om håndhævelse af Naturbeskyttelsesloven, Planloven og Byggeloven" som foreslået, ligesom rød-listede arter er nævnt.

Landbrug & Fødevarer ønsker redegjort nærmere for, hvorvidt der, som teksten i vejledningen giver udtryk for, er indeholdt oplysninger om store enkeltvindmøller i habitatbekendtgørelsen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Af habitatbekendtgørelsens § 5, stk. 2, nr. 3, fremgår, at der i Natura 2000-områder ikke må planlægges for "nye eller væsentlige udvidelser af andre trafik anlæg og tekniske anlæg og lign., f.eks. lufthavne, flyvepladser, jernbaner, havne, opfyldninger på søterritoriet, luftledningsanlæg, vindmølleklynger og -parker, lossepladser og anlæg for deponering." Som det fremgår af teksten, er listen over anlæg ikke udtømmende, men der er tale om eksempler. Det er Naturstyrelsens vurdering, at habitatbekendtgørelsens § 5 også omfatter store enkeltvindmøller

Frederikshavn Kommune ønsker oplyst, om almindelige produktionsmøller er omfattet af lovbemærkningerne til lovforslaget til lov nr. 9/1992 om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven) om at specielle samfundsmæssige, herunder især nationale interesser, fx alternative energiformer såsom vindmøller, i den konkrete sag vil kunne medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som bestemmelsen tilsigter at varetage, eller om der er tale om vindmøller af national karakter, eksempelvis forsøgsmøller.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der skal altid foretages en konkret vurdering af, om der kan dispenseres til et indgreb, der ændrer tilstanden i et naturområde omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Opretholdelsen af § 3-beskyttede områder skyldes samfundsmæssige hensyn, og der skal derfor tungtvejende grunde til at dispensere til ændringer i de beskyttede naturtyper. Af lovbemærkningerne til naturbeskyttelsesloven fremgår det: "Generelt bemærkes, at der ikke tilsigtes en ændring i den hidtidige dispensationspraksis, men at specielle samfundsmæssige interesser, f.eks. i alternative energiformer såsom vindmøller, i den konkrete sag vil kunne medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de samfundsmæssige hensyn som bestemmelserne tilsigter at varetage." Dermed er der ikke angivet, at naturbeskyttelseshensynene skal vige for opsætning af vindmøller af samfundsmæssig interesse, men blot at begge skal indgå i skønsafvejningen i det konkrete tilfælde.

Frederikshavn Kommune ønsker oplyst, hvorvidt der med hensyn til Natura 2000 er tale om en opblødning af den hidtidige praksis om, at det ikke er muligt at opstille vindmøller i eller i nærheden af et Natura 2000-område, idet vejledningen henviser til, at Naturstyrelsen i særlige tilfælde kan tillade fravigelse fra. bkg. nr. 408 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) § 5, stk. 2.

Naturstyrelsens kommentarer:

Vejledningen indeholder ikke en opblødning af de gældende regler. Der gælder fortsat et forbud mod planlægning for vindmøller i Natura 2000-områder, jf. § 5, stk. 2, og krav om konsekvensvurdering m.v. og betingelser for vedtagelse af vindmølleplaner eller -projekter.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at der anvendes samme formulering vedrørende Natura 2000 i hhv. vejledning og habitatbekendtgørelsen, da det af habitatbekendtgørelsens § 7 fremgår at: "viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte", mens det af formuleringen i vejledningen fremgår at "dokumenterer vurderingen, at gennemførelse af planen ikke vil kunne skade udpegningsgrundlaget og områdets integritet, kan planen vedtages" samt "...viser vurderingen, at skade på udpegningsgrundlaget ikke kan afvises, kan planen ikke vedtages". Landbrug & Fødevarer hæfter sig i øvrigt ved, at der i det mindste første gang bør tilføjes "i det naturlige udbredelsesområde" efter rasteområder.

Naturstyrelsens kommentarer:

Vejledningen uddyber formuleringen i habitatbekendtgørelsen. Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i teksten.

Frederikshavn Kommune foreslår, at der i afsnittet om artsbeskyttelse i øvrigt også henledes opmærksomhed på Bekendtgørelse 330 af 19-03-2013 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

Landbrug & Fødevarer påpeger, at afsnittet om artsbeskyttelse i øvrigt kan udgå, da afsnittet vurderes irrelevant, og da begrebet "forsætlig forstyrrelse" er vanskeligt at forstå.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen vurderer, at visse arter i en række situationer kan blive forsætligt forstyrret eller evt. dræbt som følge af vindmølleprojekter i strid med bestemmelserne i artsfredningsbekendtgørelsen, som bl.a. gennemfører dele af fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet. Der er derfor også henvist til artsfredningsbekendtgørelsen i vejledningen. Resten af afsnittet er bibeholdt.

KL, Aarhus Kommune på vegne af KCT ønsker i relation til afsnit 4.6.4 i udkast til vejledning om afværgeforanstaltninger belyst, om der er tale om afværgeforanstaltninger allerede i forbindelse med udpegning af vindmølleområder i kommuneplanen.

Naturstyrelsens kommentarer:

Afværgeforanstaltninger sikres med vilkår i VVM-tilladelsen med henvisning til retningslinjer i et kommuneplantillæg. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Trafikanlæg (afstand til overordnede veje og jernbaner)

Danmarks Vindmølleforening ønsker, at det også afspejles i vejledningen, hvordan kommunerne skal forholde sig til andre veje, herunder hvem kommunen skal kontakte.

Naturstyrelsens kommentarer:

Kommunerne er selv myndighed for egne veje, og afstandskravene gælder kun statsveje. En eventuel risikovurdering for stærkt trafikerede kommunale veje kan indgå i en VVM-redegørelse for det konkrete projekt, hvilket er uddybet i vejledningen.

Øvrige opmærksomhedspunkter

Ringkøbing-Skjern Kommune stiller spørgsmål ved, om okkerpotentielle områder eventuelt bør nævnes.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen vurderer ikke, at okkerpotentielle områder bør behandles i forbindelse med en vejledning om planlægning for vindmøller. Okker filtreres i forbindelse med indvinding af grundvandet, eller kan være aktuelt i forbindelse med indvinding, hvis der er for meget jern og mangan i grundvandet. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Andre tekniske anlæg (afstand til eksisterende og planlagte højspændingsledninger, gasledninger, mv.)

Danmarks Vindmølleforening ønsker hjemmel til, at radio/ teleoperatør fastsætter krav til afstand mellem radio/ telekæder og vindmøller belyst i vejledningen. Endvidere ønskes afspejlet om afstandskravet på 2 gange totalhøjde gælder alle typer rørledninger, f.eks. kloakledninger og fjernvarmeledninger, og af hvilken lovgivning dispensationskravet fremgår.

Naturstyrelsens kommentarer:

Som det fremgår af teksten i vejledningen er der tale om anbefalinger. Med benævnelsen ”rørledninger” i vejledningsteksten tænkes på først og fremmest ”gasledninger”, hvorfor ordet ”rørledninger” er ændret til ”gasledninger”, for at undgå tvivl.

Nedtagning af eksisterende møller

Frederikshavn Kommune ønsker afsnittet uddybet med, hvornår i processen eksisterende møller senest skal nedtages, herunder om eksisterende møller kan være i drift lige op til, at nye møller nettilsluttes.

Naturstyrelsens kommentarer:

Der gælder de samme principper for processen for opkøb eller ekspropriation af eksisterende vindmøller, som for opkøb eller ekspropriation af boliger, hvilket bl.a. betyder, at forudsætningerne efter bekendtgørelse om planlægning for opstilling af vindmøller skal være opfyldt, inden der kan meddeles landzone- og VVM-tilladelse, ligesom forudsætningerne efter anden lovgivning, herunder kommuneplantillæg og lokalplan, skal være opfyldt.

Danmarks Vindmølleforening påpeger, at det synes ubegrundet, hvorfor fjernelse af eksisterende vindmøller vurderes mest hensigtsmæssigt ved frivilligt opkøb, idet foreningen foreslår tilføjet tekst om det nationale testcenter ved Østerild, som eksempel på ekspropriation af eksisterende møller til fordel for nye.

Naturstyrelsens kommentarer:

Hjemlen til ekspropriation forudsætter blandt andet, at alle muligheder for frivilligt opkøb er udtømte. Naturstyrelsen vurderer på den baggrund, at frivilligt opkøb vil være mest hensigtsmæssigt. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Skovrejsningsområder og fredskov

Danmarks Vindmølleforening påpeger, at der i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om at placere 4 møller i en skov på Mors er tale om en grusgrav og ikke en egentlig skov som eksempel på, at samfundshensyn har vejret tungere end fredskovspligten.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det noteres, at den samfundsmæssige nødvendighed blev tillagt vægt i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse. Selvom arealet aktuelt blev udnyttet som grusgrav, fastholder fredsskovspligten som udgangspunkt at arealet, efter endt råstofudvinding, skulle genplantes med skov, og det er derfor den forventede kvalitet af denne genplantede skov, som har indgået i vurderingen. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Lavbundsarealer, herunder potentielle vådområder

Danmarks Naturfredningsforening (DN) oplyser, at der – foruden de hensyn der er nævnt i vejledningen – skal foretages en grundig teknisk vurdering af, om etablering af vindmøller kan ske, uden at forhindre eller forringe en senere naturgenopretning af området, ligesom de naturmæssige konsekvenser skal vurderes.

Naturstyrelsens kommentarer:

Ovennævnte hensyn er lagt til grund for vejledningen om vindmøller og lavbundsarealer, og indgår også i baggrundmaterialet i forbindelse med arbejdet i arbejdsgruppen om fremtidens vindmølleplanlægning fra 2012. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Frederikshavn Kommune ønsker oplyst hjemlen til vejledningens anbefaling om, at kommunerne bør sikre, at den samlede udpegning af et lavbundsareal, herunder potentielt vådområde, størrelsesmæssigt svarer til den hidtidige udpegning i kommunen, i forbindelse med at kommunerne

ved fastlæggelse af kommuneplanens rammer for lokalplanlægning skal vurdere foreneligheden af opstilling af vindmøller i lavbundsarealer og/eller vådområder.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det fremgår af Oversigten over statslige interesser, at kommunerne ved en eventuel revurdering af lavbundsområder, som kan genoprettes som vådområder, skal sikre, at udpegningen størrelsesmæssigt svarer til den hidtidige udpegning. Baggrunden er Miljø- og Energiministeriets CIR nr. 132 af 15/07/98 om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder, Miljømålsloven samt Aftale om Grøn Vækst med DF af 16. juni 2009. Herunder fremgår det endvidere, at kommunerne som minimum skal fastholde det samlede areal af lavbundsarealer. Hjemlen er planlovens § 11 a, stk. 13, om, at kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for lavbundsarealer. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder kirker

Danmarks Vindmølleforening påpeger, at det bør fremgå af vejledningen, at et menighedsråd ikke kan begrunde en indsigelse med en kirkes generelle funktion som landskabelement i et konkret landskab, idet dette skal vurderes af kommunen som ansvarlig for planlægningen og beskyttelsen af landskabet, men at Ministeriet for Ligestilling og Kirkes eventuelle indsigelse skal vedrøre de hensyn, som det er hensigten, at bekendtgørelsen om hensyn til kirkeomgivelser m.v. skal varetage.

Naturstyrelsens kommentarer:

Ifølge bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde skal et menighedsråd varetage Ministeriet for Ligestilling og Kirkes interesser i henhold til bekendtgørelsen. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Områder med særlige drikkevandsinteresser

Vindmølleindustrien og Dansk Energi påpeger, at afsnittet bør revideres, idet det vil være tilstrækkeligt, at der redegøres for de foranstaltninger, der er foretaget i forhold til minimering af risici, og opfordrer til genovervejelse af kategoriseringen af vindmøller i den statslige udmelding til vandplanerne.

Danmarks Vindmølleforening bemærker, at der er opstillet nye krav til planlægning for alternative beliggenheder, hvilke foreningen finder uacceptabelt, da der reelt er tale om en lille risiko for forurening. Foreningen finder, at afsnittet bør slettes, eller alternativt omformuleres, så det blandt andet afspejles, at vindmøllefundamenter i OSD-områder anbefales udformet med en opsamlingsbakke/ bassin eller lignende. Landbrug & Fødevarer støtter høringsbidraget fra Danmarks Vindmølleforening.

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller er ikke enig i, at vindmøller kategoriseres som mindre grundvandstruende anlæg, idet anlægs- og etableringsfase indebærer store risici. Foreningen henviser til høringsbidrag fra Poul Bjødstrup Nielsen.

Poul Bjødstrup Nielsen er ikke enig i, at kategorisere vindmøller som mindre grundsvanstruende aktivitet med henvisning til en artikel i The times den 17. september 2013 om forurening i forbindelse med anlægsarbejde i forbindelse med opførelse af vindmøller.

Landbrug & Fødevarer finder ikke grundlag for, at placering af vindmøller inden for OSD-områder kræver særlig begrundelse, idet Landbrug & Fødevarer ikke finder vandplanerne gyldige.

Naturstyrelsens kommentarer:

Vandplanerne blev vedtaget i oktober 2014. Vejledningen referer den statslige udmelding ift. vandplanernes retningslinje 40 og 41. En ændring af disse retningslinjer kræver ændring af vandplanerne. Retningslinjerne sikrer blandt andet, at der stilles de nødvendige krav og vilkår til

indretning og drift af vindmøllerne, hvis vindmøllerne ønskes opstillet inden for OSD og indvindingsoplande. Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Lokalplanlægning

Vindmølleindustrien og Dansk Energi ser gerne, at der tydeliggøres en sammenhæng mellem kommunernes pligt til at fremme opstillingen af vindmøller i de områder, der er udpeget hertil i kommuneplanen (lokalplanpligten) og de overordnede nationale målsætninger for udbygning med vindkraft på land, idet der bl.a. ses eksempler på, at nogle kommuner udmelder et totalt stop for landvindmøller.

Naturstyrelsens kommentar:

Kommunernes pligt til at fremme planlægningen for vindmøller i områder, der er udpeget hertil i kommuneplanen har overvejende politisk – ikke juridisk, sammenhæng til de overordnede nationale målsætninger for udbygning med vindkraft på land. Kommunerne er efter planloven kun omfattet af en juridisk pligt til at virke for kommunens egen planlægning, og er derfor i første omgang primært udtryk for kommunens egne politiske målsætninger. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Afgrænsning af lokalplanen

Vindmølleindustrien og Dansk Energi finder det uklart, om der i forbindelse med henvisningerne til vingeoverslag i afsnit 4.7.2 og 5.1.1. i udkast til vejledning er tale om reelle retningslinjer i forhold til vingeoverslag samt i hvilket hensyn, de måtte være begrundet, idet der ikke andetsteds i vejledningen gives en nærmere beskrivelse af dette.

Naturstyrelsens kommentar:

Redegørelse for vingeoverslag i forhold til forskellig lovgivning er uddybet i et vist omfang i vejledningen og vil derudover, bl.a. med hensyn til lokalplanafgrænsning, blive behandlet i et eventuelt kommende vejledningsnotat / faktaark herom. Bemærkningen har givet anledning til få ændringer i vejledningen om vingeoverslag.

Fjernelse af vindmøller efter endt drift

Poul Bjødstrup Nielsen ser gerne, at der stilles krav om fjernelse af fundamenterne i forbindelse med fjernelse af vindmøller efter endt drift. Frederikshavn Kommune ønsker vejledningen uddybet med, hvordan det bedst muligt sikres, at fjernelse af vindmøller efter endt drift reelt sker, f.eks. om der kan laves en bestemmelse i lokalplanen om, at der skal udarbejdes og tinglyses en fjernelsesdeklaration med kommunen som påtaleberettiget, som betingelse / forudsætning for ibrugtagning.

Naturstyrelsens kommentar:

Det anbefales at stille krav om fjernelse af fundamenter efter endt drift, men der er ikke hjemmel i lovgivningen eller de statslige interesser til et fast krav herom. Der henvises til vejledningens bilag 2 om tilladelsesproces for opstilling af husstandsvindmøller i hhv. landzone og byzone, som på flere punkter også vil gælde for større vindmøller. Heraf fremgår det bl.a., at varige betingelser skal tinglyses. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Landzoneadministration

Danmarks Vindmølleforening ønsker præciseret i vejledningens bilag 2 om landzoneadministration, hvilket skema, der henvises til.

Naturstyrelsens kommentarer:

Det tilføjes teksten i vejledningens bilag 2 om landzoneadministration, at der henvises til bilag 3 i den nye VVM-bekendtgørelse vedrørende kriterier der skal anvendes ved vurderingen af, om et anlæg kan få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 3, stk 1 (BEK nr 1654 af 27/12/2013). .

Landbrug & Fødevarer hæfter sig ved formuleringen om, at der skal tages størst muligt hensyn til nabobeboelser, hvilket virker vidtgående, idet det må være tilstrækkeligt, at reglerne om afstand, støj og skyggekast overholdes.

Naturstyrelsens kommentarer:

Tilpasningen af et vindmølleprojekt til de lokale forhold bør foregå i dialog med bygherren ved en afvejning af den bedst mulige udnyttelse af vindenergien på et givent areal med det størst mulige hensyn til bl.a. nabobeboelser. Kommunen bør maksimalt tillade 10 timers skyggekast årligt målt som reel skyggetid i et normalår. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Husstandsmøller

EMD bemærker, at husstandsmøller ifølge vejledningen kan opsættes i byzoner, hvilket kan tolkes, at møller kan opsættes i områder til bolig eller blandet bolig og erhverv. Disse områder er som hovedregel områder med skærpede støjkrav, og EMD bemærker, at i sådanne områder skal støjen ikke som ellers overholdes ved nærmeste beboelse, men overalt i zonen. Det vil sige, at det skærpede støjkrav skal overholdes ved foden af husstandsmøllerne. Eller at status om skærpede støjkrav for zonen alternativt skal ophæves.

Naturstyrelsens kommentarer:

Efter bekendtgørelse om støj fra vindmøller er vindmølle ejerens egen bolig undtaget fra støjreglerne, hvilket også er gældende i fx boligområder i byzone. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Danmarks Vindmølleforening finder det uhensigtsmæssigt, at afsnit om vindmøller i byzone er placeret i afsnit om husstandsmøller.

Naturstyrelsens kommentarer:

Naturstyrelsen vurderer, at placeringen af afsnittet afspejler efterspørgslen på vejledning om primært små vindmøller i byzone.

Frederikshavn Kommune ønsker en belysning af, hvor langt begrebet husstandsmøller rækker, eksempelvis hvordan der sikres et fornuftigt opstillingsmønster for husstandsmøller i tilfælde af, at eksempelvis fire naboer hver enkelt over tid søger om opstilling af en eller flere husstandsmøller med placering i samme område. Husstandsmøller er undtaget fra det generelle krav om opstilling i et let opfatteligt geometrisk mønster, samt undtaget fra afstandskravet om fire gange møllehøjden til nærmeste bolig. Endvidere er husstandsmøller undtaget fra bekendtgørelsens redegørelseskrav i forbindelse med planlægning for vindmøller nærmere 28 gange møllehøjden fra andre vindmøllegrupper.

Naturstyrelsens kommentarer:

Samspillet med andre eksisterende vindmøller visuelt i landskabet vil altid indgå i vurderingen og behandlingen af den enkelte ansøgning. Naturstyrelsen vurderer, at selvom husstandsmøller ansøges og opstilles enkeltvis, betyder det manglende krav om opstilling i letopfatteligt geometrisk mønster ikke, at der kan ses bort fra den samlede landskabelige påvirkning. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændringer i vejledningen.

Referenceliste

Tilføjes til referencelisten som følge af bemærkninger fra høringen:

- "Fokus på kirker og vindmøller – opfordring til dialog mellem stifter og kommuner i Danmark",
- "Oversigten over statslige interesser, samt vejledning om administration af naturbeskyttelsesloven",
- "Vejledning nr. 9392 af 01-05-2007 om håndhævelse af Naturbeskyttelsesloven, Planloven og Byggeloven" og

- ”Bekendtgørelse nr. 330 af 19-03-2013 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt”